

TỔNG QUAN MỘT SỐ NGHIÊN CỨU VỀ QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ HỌC TẬP NHẪM PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC CỦA HỌC SINH TIỂU HỌC

TRẦN THỊ HƯƠNG GIANG*

Ngày nhận bài: 29/04/2017; ngày sửa chữa: 30/04/2017; ngày duyệt đăng: 09/05/2017.

Abstract: The article mentions some researches on management of learning outcome assessment towards competence development of primary students in the context of comprehensive and fundamental education reform in Vietnam. The article briefs international and domestic researches of learning outcome assessment towards competence development of primary students. Also, issues need further studies have been given.

Keywords: Competency, assessment, primary students, education management.

1. Đặt vấn đề

Bước vào thế kỉ XXI, giáo dục Việt Nam đứng trước những cơ hội và thách thức mới. Tuy nhiên, vấn đề chất lượng đào tạo vẫn luôn là điểm nóng của toàn xã hội. Cải tiến và nâng cao chất lượng giáo dục vẫn luôn được xem là quan trọng đối với bất kì cơ sở giáo dục nào. Chất lượng của mỗi trường học được tạo nên bởi nhiều yếu tố như hoạt động học tập của học sinh (HS), hoạt động dạy học của giáo viên và công tác quản lí. Trong đó, kết quả học tập của HS chính là tiêu chí quan trọng nói lên sự trưởng thành, mức độ thành đạt, cũng là thước đo quan trọng thể hiện chất lượng giáo dục ở các trường học.

Hiện nay ở cấp tiểu học, đa phần các trường đang thực hiện chương trình theo sách giáo khoa đại trà, tuy nhiên một số trường có kết hợp một số lớp theo chương trình công nghệ giáo dục (thực nghiệm), và một số có các lớp thí điểm mô hình trường tiểu học mới VNEN, do vậy càng gặp nhiều khó khăn trong việc quản lí hoạt động đánh giá kết quả học tập (ĐGKQHT) của HS. Nhà trường sẽ phải làm thế nào để có sự đồng nhất trong quản lí hoạt động ĐGKQHT của HS trong khi ba mô hình học nói trên hiện nay có các tài liệu học khác nhau nhưng đều có cách ĐGKQHT của HS tiểu học theo Thông tư số 22/2016/TT-BGD&ĐT.

2. Các nghiên cứu về ĐGKQHT nhằm phát triển năng lực (NL) của HS tiểu học

2.1. Các nghiên cứu trên thế giới

Đã có nhiều công trình nghiên cứu trên thế giới về ĐGKQHT nhằm phát triển NL của HS tiểu học về các khía cạnh khác nhau. ĐGKQHT của HS đã xuất hiện từ rất lâu, từ khi xuất hiện mô hình nhà trường.

Tầm quan trọng của ĐGKQHT của HS được các nhà nghiên cứu đề cập tới trong lĩnh vực sự tiến bộ của người học, với chất lượng dạy và học, hình thành NL của người học, hình thành kĩ năng, kĩ xảo và thực tiễn hoạt động tổ chức lớp học.

Đối tượng đánh giá (ĐG) hết sức đa dạng, trong đó các công trình nghiên cứu được tập trung nhiều nhất vào ĐGKQHT của người học. Theo các chuyên gia UNICEF và World Bank, ĐGKQHT có thể phân làm nhiều loại theo mức độ, trong đó mức độ thấp nhất là ĐG ở lớp học và mức độ cao nhất là ĐG ở cấp quốc gia và quốc tế. Đặc biệt, các nghiên cứu về ĐGKQHT các môn học cụ thể ở cấp độ lớp học rất phong phú, đa dạng với nhiều quan điểm và nhiều hướng, nhiều phương diện nghiên cứu khác nhau.

Hình thức và phương pháp ĐGKQHT của HS được đề cập đến tính khách quan trong việc cho điểm của giáo viên, công cụ ĐG, tiêu chí ĐG cũng như quy trình ĐG, phương thức ĐG, cách tổ chức ĐG trong lớp học và hướng dẫn giáo viên sử dụng các công cụ ĐG HS, ứng dụng các phương pháp ĐG trên lớp học.

Kinh nghiệm của các nước như Australia, Canada đã được mô tả chi tiết về các hình thức ĐG: ĐG ngoài, ĐG của giáo viên, ĐG tổng kết và ĐG quá trình, các nguyên tắc ĐG, thang ĐG.

Xu hướng phát triển ĐGKQHT của HS được các tác giả quốc tế đề cập tới là ĐG phát triển, ĐG thực tiễn và ĐG sáng tạo, ĐG theo định hướng phát triển NL.

Tác giả John Ainley trong cuốn "Assessment in primary school" đã tập trung vào việc sử dụng các phương pháp ĐGKQHT của HS tiểu học ở cấp độ

* Viện Khoa học giáo dục Việt Nam

trường, bang và quốc gia. *Hội đồng quốc gia về chương trình ĐG và chương trình (NCCA)* của Ireland đã nghiên cứu về quá trình phát triển của ĐG kết quả HS ở tiểu học từ năm 1990 tới nay; đồng thời cũng hướng dẫn giáo viên, nhà trường thực thi công tác ĐGKQHT của HS tiểu học. Tác phẩm đã nêu rõ các loại hình ĐGKQHT của HS như: ĐG việc học tập, ĐG vì học tập. Các chính sách liên quan tới ĐGKQHT của HS tiểu học cũng được đề cập tới như sử dụng các kết quả ĐG và các đối tượng sẽ nhận được.

Bộ Giáo dục Ontario Canada đã giới thiệu 7 nguyên tắc cơ bản khi ĐG HS tiểu học: 1) Công bằng, minh bạch cho tất cả HS; 2) Hỗ trợ tất cả HS, kể cả những HS có nhu cầu giáo dục đặc biệt, những người đang học ngôn ngữ giảng dạy bằng tiếng Anh hoặc tiếng Pháp, và những người Métis hoặc người Inuit; 3) Được lên kế hoạch cẩn thận, liên quan đến đầu ra của chương trình giảng dạy và mục tiêu học tập ở mức tối đa, đến lợi ích, phong cách và sở thích, nhu cầu, và kinh nghiệm của tất cả HS; 4) Được truyền đạt rõ ràng cho HS và phụ huynh vào đầu năm học hoặc khóa học và tại các thời điểm thích hợp khác trong suốt cả năm học hoặc khóa học; 5) Được tiến hành liên tục, đa dạng, và cho trong một khoảng thời gian dài để cung cấp nhiều cơ hội cho HS chứng minh đầy đủ việc học của mình; 6) Cung cấp thông tin phản hồi liên tục, rõ ràng, cụ thể, có ý nghĩa, và kịp thời để hỗ trợ cải thiện việc học tập và thành tích; 7) Phát triển các kĩ năng tự ĐG của HS để giúp các em ĐG việc học của mình, thiết lập cụ thể mục tiêu, kế hoạch và các bước tiếp theo cho việc học tập của các em.

Trong tài liệu cũng đề cập tới tiêu chí ĐG HS tiểu học theo từng môn học. HS sẽ được ĐG theo 4 cấp độ: cấp độ 4 là vượt chuẩn bang; cấp độ 3 là chuẩn của bang; cấp độ 2 gần cận chuẩn bang; cấp độ 1 là dưới chuẩn của bang. Trong mỗi cấp độ có mô tả rõ ràng về những gì HS cần thực hiện được.

2.2. Các nghiên cứu trong nước

Các tác giả Việt Nam đã đề cập tới hệ thống các khái niệm, thuật ngữ, phương pháp và kĩ thuật ĐG trên lớp học, trên diện rộng, thi tốt nghiệp phổ thông.

Quy trình ĐGKQHT của HS được thể hiện qua nghiên cứu của Lê Thị Mỹ Hà về xây dựng đề kiểm tra để ĐGKQHT của HS phổ thông, nghiên cứu của Trần Thanh Phương về phương pháp kiểm tra, ĐG đã đưa ra 11 phương pháp kiểm tra, ĐGKQHT. Tác giả Bùi Văn Anh đưa ra 8 bước như: Xác định mục đích ĐG,

lượng hóa mục tiêu dạy học, lựa chọn hình thức ĐG phù hợp mục tiêu, soạn thảo công cụ ĐG, sắp xếp câu hỏi, tiến hành đo lường, phân tích kết quả ĐG và điều chỉnh bổ sung để hoàn thiện công cụ ĐG.

Tác giả Đặng Danh Hướng trong "*Một vài suy nghĩ về đổi mới công tác kiểm tra, ĐG môn lịch sử ở trường phổ thông hiện nay*", đã tìm tòi, nghiên cứu học hỏi từ kinh nghiệm, xu hướng ĐGKQHT của HS trên thế giới như Pháp, Trung Quốc, Mĩ và Phần Lan.

Tác giả Bùi Văn Anh trong "*ĐGKQHT của HS tiểu học thị xã Quảng Yên, Quảng Ninh: kinh nghiệm và giải pháp quản lí*" cho rằng vị trí, vai trò của kiểm tra, ĐG là không chỉ ở thời điểm cuối cùng của mỗi giai đoạn giáo dục mà trong cả quá trình. ĐG ở mỗi thời điểm cuối mỗi giai đoạn sẽ trở thành khởi điểm của một giai đoạn giáo dục tiếp theo với yêu cầu cao hơn, chất lượng mới hơn trong cả một quá trình giáo dục.

Thực trạng ĐGKQHT của HS tiểu học được tác giả Nguyễn Tuyết Nga và Nguyễn Thị Hạnh mô tả về chủ thể ĐG, ĐG thường xuyên trên lớp, ĐG trong các môn học cụ thể như *Đạo đức, Tự nhiên và Xã hội, Âm nhạc, Mĩ thuật, Thủ công, Thể dục và Tiếng Việt*.

Về ĐGKQHT của HS theo tiếp cận NL, các tác giả đã đưa ra được định nghĩa chung về lĩnh vực này, chức năng của ĐGKQHT của HS theo tiếp cận NL, nguồn gốc lịch sử của ĐG không truyền thống, ĐG xác thực, xây dựng hệ thống đề kiểm tra nhằm ĐG NL Ngữ văn và tiếng Việt của HS. Ngoài ra còn có các lĩnh vực khác như phương pháp ĐG NL, phân tích và xử lí kết quả ĐG NL, đề xuất khung ĐGKQHT của HS nhằm phát triển NL, quy trình thu thập thông tin.

3. Các nghiên cứu về quản lí hoạt động ĐGKQHT nhằm phát triển NL HS tiểu học

3.1. Các nghiên cứu trên thế giới

Nhiều tác giả quan tâm luận bàn về tư vấn các bên liên quan trong quản lí ĐG HS tiểu học, về cách thức tiến hành ĐG và sử dụng kết quả ĐG. Các tác giả Martha L.A. Stassen, Kathryn Doherty & Mya poe, 2001, Terry Bergeson & Mary Alice Heuschel; Scott A. Yokoich, Gregory S. Waddell và Robert K. Gerwig tập trung nghiên cứu, phân tích và minh họa việc vận dụng các phương pháp/chiến lược ĐGKQHT khác nhau như: ĐG quá trình, ĐG hướng vào người học, ĐG theo NL thực hiện, ĐG thúc đẩy học tập... qua đó, kiến nghị các biện pháp nhằm nâng cao hiệu quả thực hiện các loại ĐG này.

Đi vào các lĩnh vực cụ thể hơn có cách thức giáo

viên sử dụng các dữ liệu ĐG HS như thế nào, các chính sách của nhà trường hỗ trợ cho hoạt động ĐG, cách lưu giữ và viết báo cáo ĐG, các bộ chỉ số, quy tắc giúp quản lý ĐGKQHT của HS như bộ chỉ số gồm 15 quy tắc nhằm bảo đảm chất lượng đào tạo thông qua ĐGKQHT, liên quan đến các khía cạnh như, quy định quy trình, quyền hạn trách nhiệm của các bộ phận và cá nhân liên quan; phương pháp ĐGKQHT; cơ chế chấm điểm, xử lý điểm, công bố điểm, lưu giữ thông tin, dữ liệu hay nguyên tắc cơ bản liên quan đến quản lý ĐGKQHT của HS của Hội đồng giảng dạy các trường đại học Australia. Để ĐG chính hoạt động quản lý ĐGKQHT của HS tiểu học có các tài liệu hướng dẫn, tiêu chí ĐG.

3.2. Các nghiên cứu trong nước

Tại Việt Nam đã có các công trình nghiên cứu của tác giả Phạm Khắc Quân, Lê Thị Mỹ Hà, Trịnh Khắc Thẩm và Cấn Thị Thanh Hương bàn về khái niệm quản lý hoạt động kiểm tra, ĐGKQHT của HS; các nội dung quản lý hoạt động kiểm tra, ĐGKQHT của HS, các giải pháp quản lý cũng như xác định các nhóm giải pháp quản lý.

Vấn đề cụ thể như công cụ ĐG NL của HS cuối cấp tiểu học dành cho cán bộ quản lý, phân cấp quản lý hoạt động ĐG HS ở các trường tiểu học, triển khai trao đổi, rút kinh nghiệm trong Ban Giám hiệu, GV, nhân viên về những cách làm hay, những sáng kiến kinh nghiệm liên quan tới quản lý ĐGKQHT của HS tiểu học cũng được các tác giả Nguyễn Đức Minh, Trần Văn Giảng quan tâm.

Về quản lý hoạt động ĐTKQHT của HS nhằm phát triển NL, các tác giả đưa ra luận điểm về cách tổ chức ĐG như thiết kế nội dung ĐG và giải trình được các mục tiêu về NL và phẩm chất với mỗi nội dung khi cần thiết. HS đạt tới mức nào trong thang ĐG (biết; hiểu; vận dụng trực tiếp hoặc vận dụng có sáng tạo linh hoạt...).

Đối với các cấp học trung học phổ thông, đại học đã có những luận án nghiên cứu về Quản lý hoạt động kiểm tra, ĐGKQHT của HS, trong đó đưa ra hệ thống cơ sở lý luận cũng như đề xuất và giải pháp cho quản lý hoạt động này.

4. Những vấn đề cần được nghiên cứu

Đã có một số tác giả nghiên cứu về vấn đề ĐGKQHT của HS theo hướng tiếp cận NL nhưng tất cả mới dừng ở mặt lý luận, phương thức ĐG, kĩ thuật ĐG chung chung cho HS phổ thông, chưa đi sâu vào từng cấp học.

Chưa có nhiều các nghiên cứu đề cập tới quản lý ĐGKQHT của HS nhằm phát triển NL. Các nghiên cứu về lĩnh vực quản lý ĐGKQHT của HS chủ yếu ở cấp THCS, THPT, cao đẳng và đại học và mới dừng lại ở quản lý các hoạt động làm bài kiểm tra, các kì thi trong năm học, chưa đề cập tới quản lý các hoạt động ĐG theo tiếp cận NL HS. Các tác giả nghiên cứu về quản lý ĐGKQHT của HS chưa đề cập tới các khía cạnh liên quan tới quản lý hoạt động ĐGKQHT của HS tiểu học theo phát triển NL như: Mục đích, yêu cầu quản lý hoạt động ĐGKQHT của HS theo tiếp cận NL; nội dung quản lý hoạt động ĐGKQHT của HS theo tiếp cận NL; chủ thể quản lý hoạt động ĐGKQHT của HS theo tiếp cận NL; các yếu tố ảnh hưởng đến quản lý hoạt động ĐGKQHT của HS theo tiếp cận NL; các giải pháp nâng cao hiệu quả quản lý hoạt động ĐGKQHT của HS theo tiếp cận NL...

Do đó, vấn đề cần tập trung nghiên cứu là: 1) Xây dựng cơ sở lý luận về quản lý hoạt động ĐGKQHT của HS tiểu học theo tiếp cận NL; 2) Xác định yêu cầu, nội dung, chủ thể và quản lý hoạt động ĐGKQHT của HS tiểu học theo tiếp cận NL; 3) Tìm ra những bất cập, hạn chế trong thực tiễn quản lý hoạt động ĐGKQHT của HS tiểu học theo tiếp cận NL; 4) Đưa ra một số giải pháp nhằm quản lý hoạt động ĐGKQHT của HS tiểu học theo tiếp cận NL một cách hiệu quả hơn.

Đổi mới quản lý hoạt động ĐGKQHT nhằm phát triển NL của HS tiểu học là đòi hỏi của giáo dục tiểu học trong giai đoạn hiện nay. Đã có một số nghiên cứu trong nước và nước ngoài đề cập đến một số khía cạnh của ĐGKQHT của HS phổ thông nói riêng và HS tiểu học nói riêng cũng như ĐGKQHT của HS theo tiếp cận NL như: khái niệm, công cụ, quy trình ĐG, tầm quan trọng của ĐG. Một số vấn đề quan trọng liên quan tới quản lý hoạt động ĐGKQHT của HS tiểu học theo phát triển NL chưa được quan tâm đúng mức nên đã làm hạn chế hiệu quả của công tác quản lý hoạt động ĐGKQHT của HS như: yêu cầu, nội dung, chủ thể và quản lý hoạt động ĐGKQHT của HS tiểu học theo tiếp cận NL. Nghiên cứu tìm kiếm giải pháp quản lý hoạt động ĐGKQHT trong giáo dục tiểu học nhằm phát triển NL, góp phần thực hiện mục tiêu giáo dục tiểu học trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện GD-ĐT và hội nhập quốc tế. □

(Xem tiếp trang 33)

tính sáng tạo của mọi tầng lớp nhân dân trong công tác PCGDTH. Ở vùng miền núi Đakrông có thể huy động đồng bào dân tộc cùng tham gia vào việc xây dựng trường lớp, kết hợp với ngân sách địa phương để tổ chức cho học sinh học bán trú nhằm tạo điều kiện để khích lệ và động viên con em người đồng bào tới lớp, tranh thủ sự ủng hộ của Đảng uỷ, Hội đồng nhân dân, Ủy ban nhân dân về công tác xã hội hoá phổ cập GD. Phối hợp tốt với hội phụ huynh trong công tác tuyên truyền và vận động trẻ đến trường. Kêu gọi sự hỗ trợ và đầu tư của các dự án phi chính phủ trong việc mua sắm cơ sở vật chất, trang thiết bị phục vụ hoạt động dạy học.

- *Triển khai công tác điều tra, cập nhật số liệu, nhập dữ liệu và lưu trữ hồ sơ công tác PCGDTH.* Công tác điều tra, cập nhật số liệu vào phần mềm, làm hồ sơ là một việc làm quan trọng trong quá trình thực hiện công tác PCGDTH, thực hiện tốt công tác này sẽ quyết định đến chất lượng và hiệu quả của GD và ngược lại. Biện pháp này tập trung vào hai nhiệm vụ là điều tra, nhập số liệu và QL hồ sơ PCGDTH. Công tác điều tra được thực hiện đến từng hộ gia đình theo từng thôn bản trong phiếu điều tra cần được thể hiện rõ độ tuổi, trình độ văn hoá, số nhân khẩu và đối tượng phổ cập, các đối tượng trong nhóm GD hoà nhập cộng đồng. Mỗi hộ gia đình có ít nhất 2 cán bộ điều tra, quá trình tổng hợp cần phải kí xác nhận của cán bộ điều tra, chủ hộ gia đình và UBND xã. Công tác QL hồ sơ được QL theo 7 tập: Tập 1 liên quan đến các văn bản chỉ đạo; Tập 2 liên quan đến hệ thống phiếu điều tra theo từng hộ gia đình; Tập 3 liên quan đến kết quả học tập của học sinh từ lớp 1 đến lớp 5; Tập 4 liên quan đến sổ theo dõi, theo dõi số lượng học sinh ngoài nhà trường, học sinh chuyển đến và chuyển đi; Tập 5 liên quan đến danh sách công nhận hoàn thành chương trình tiểu học qua các năm; Tập 6 liên quan đến giấy xác nhận học sinh trong độ tuổi PCGDTH; tập 7 liên quan đến các biểu mẫu thống kê theo quy định của Bộ GD-ĐT về PCGDTH.

- *Thực hiện kiểm tra, đánh giá kết quả thực hiện công tác PCGDTH.* Thúc đẩy việc thực hiện công tác PCGDTH của các đơn vị trường TH, theo dõi nắm chắc tình hình thực hiện công tác này tại các địa phương, đơn vị để có các biện pháp điều chỉnh, khắc phục những tồn tại, hạn chế kịp thời trong quá trình tổ chức thực hiện. Thông qua công tác, kiểm tra kết quả thực hiện, đánh giá việc thực hiện công tác này ra sao? Thực hiện tốt hay không? Qua việc

kiểm tra CBQL có được những thông tin phản hồi từ thực tế, đó là những dữ liệu quan trọng để tham mưu đề xuất cấp trên ra những chủ trương, chính sách về công tác PCGDTH phù hợp thực tiễn. Đồng thời có hình thức khen thưởng kịp thời các cá nhân, đơn vị đạt kết quả tốt, nhân rộng các điển hình tiên tiến đồng thời chấn chỉnh và có biện pháp xử lý kịp thời những tồn tại nhằm đạt được mục tiêu kế hoạch đề ra. Từ đó, nâng cao trách nhiệm QL, chỉ đạo, điều hành của lãnh đạo các địa phương, đơn vị về công tác PCGDTH; đồng thời giúp các đơn vị thực hiện đúng quy định; phát huy nhân tố tích cực; góp phần nâng cao hiệu lực, hiệu quả của hoạt động QL nhà nước trong thực hiện PCGDTH là nhiệm vụ chính trị của địa phương. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ GD-ĐT (2009). *Quy định kiểm tra, công nhận phổ cập giáo dục tiểu học và phổ cập giáo dục tiểu học đúng độ tuổi* (Ban hành kèm theo Thông tư số 36/2009/TT-BGDĐT ngày 04/12/2009 của Bộ trưởng Bộ GD-ĐT).
- [2] Nguyễn Tiến Đạt (2005). *Giáo dục so sánh*. NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [3] Nghị quyết Đại hội Đại biểu tỉnh Quảng Trị lần thứ XVI nhiệm kỳ 2015 - 2020, tr 23.
- [4] Đặng Bá Lâm - Trịnh Anh Hoa (2013). *Tăng cường tính pháp lý trong phổ cập giáo dục Việt Nam*. Tạp chí Quản lí giáo dục, số 46, tr 5.
- [5] Nghị quyết Đại hội Đại biểu tỉnh Quảng Trị lần thứ XVI nhiệm kỳ 2015 - 2020, tr 23.

Tổng quan một số nghiên cứu...

(Tiếp theo trang 25)

Tài liệu tham khảo

- [1] Nguyễn Đức Minh (chủ biên, 2015). *Đổi mới đánh giá kết quả giáo dục học sinh tiểu học*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- [2] Dương Văn Hưng (chủ nhiệm, 2011). *Nghiên cứu phương pháp, kĩ thuật đánh giá thường xuyên kết quả học tập của học sinh tiểu học theo chương trình giáo dục* (đề tài V2011-14).
- [3] Nguyễn Thị Hạnh (2013). *Một số vấn đề đổi mới đánh giá kết quả học tập môn Tiếng Việt ở tiểu học*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- [4] ACARA (2012). *Assessment and reporting-Improving student performance*.
- [5] E. S. -C. HO (2015). *Student learning assessment*, UNESCO.
- [6] John Ainley (1998). *Assessment in primary school*, ACER.